146. Torstaina 20 päivänä marraskuuta 1997

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys Alankomaiden kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4981

Hallituksen esitys 186/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1997 vp

2) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 191/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta eräille kuntayhtymille ..... ,,

Hallituksen esitys 195/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 31/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta 4982

Hallituksen esitys 142/1997 vp
Suuren valiokunnan mietintö 3/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi merenkulkulaitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 4984

Hallituksen esitys 145/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta 4987

Hallituksen esitys 199/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1997 vp

7) Hallituksen esitys yksityisten alojen lyhyitä työsuhteita koskevan eläketurvan uudistamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 202/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 22/1997 vp
Lakialoite 33/1997 vp
Toivomusaloite 181/1996 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksesta annetun lain sekä julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain muuttamisesta 4991

Hallituksen esitys 147/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 27/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi vientitakuulain muuttamisesta 4991

Hallituksen esitys 213/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 28/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

10) Hallituksen esitys Arabiemiraattien liiton kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 187/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

11) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 188/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1997 vp

12) Hallituksen esitys Intian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 189/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1997 vp

13) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 4992

Hallituksen esitys 196/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1997 vp

14) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 167/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 23/1997 vp

Lähetekeskustelu

15) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan tilisäännön muuttamisesta 4992

Puhemiesneuvoston ehdotus 3/1997 vp

16) Lakialoite koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 4993

Lakialoite 110/1997 vp (Timo Ihamäki / kok)

17) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 1 ja 12 b §:n muuttamisesta 4996

Lakialoite 115/1997 vp (Päivi Räsänen / skl)

18) Lakialoite laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta 4998

Lakialoite 121/1997 vp (Pentti Tiusanen / vas ym.)

Mietintöjen pöydällepano

19) Hallituksen esitys laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta 5001

Hallituksen esitys 130/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1997 vp

20) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 34/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1997 vp

21) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojasta kiinteistönvälityksessä annetun lain 8 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 181/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 29/1997 vp

22) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 193/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Alho, Biaudet, Gustafsson, Haatainen, Halonen, Hassi, Heinonen, Kantalainen, Kautto, Korteniemi, Koskinen Jari, Lamminen, Lax, Leppänen J., Lindqvist, Lipponen, Mikkola, Norrback, Partanen, Pietikäinen M., Rantanen, Rauramo, Roos, Savela, Suhola, Viitanen ja Virtanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Rauramo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien takia ed. Heinonen sekä yksityisasioiden takia edustajat Ala-Nissilä, Alho, Gustafsson, Korteniemi, Jari Koskinen, Lamminen, Lax, J. Leppänen, Lindqvist, Partanen, M. Pietikäinen, Roos, Viitanen ja Virtanen sekä
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Halonen ja Norrback sekä yksityisasioiden takia edustajat Lipponen ja Mikkola.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Alankomaiden kanssa tuloja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 186/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 191/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta eräille kuntayhtymille

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 195/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 31/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 142/1997 vp
Suuren valiokunnan mietintö 3/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kyseessä on kovasti kiistaa aiheuttanut kysymys suorittaa varauksen ylärajan poisto maatalousinvestointeja tehneiltä yrittäjiltä. Taustallahan on maatalouspoliittisessa työryhmässä käyty keskustelu ikään kuin kompensaatiosta sille, että satovahinkovarauksia pienennetään budjetissa. Nämä pienennyksethän johtuvat pitkälti interventiohintojen ja tietysti maatalouden tuotteiden hintojen alentamisesta, jolloin myös satovahingot sinällään pienenevät. Eli tämä yhteys satovahinkolakiin ja se ponsi, jonka maa- ja metsätalousvaliokunnassa sosialidemokraatteja lukuun ottamatta muut ajoivat läpi, oli asiaan liittymätön, eli kyse oli aloittaa maatalouspolitiikan veroale vähän niin kuin ennen aikojaan.

Tämä olisi ennen kaikkea auttanut niitä maatalousyrittäjiä, joilla ei ole velkaa, mutta joilla on tuloja, josta varauksen voi tehdä. Sosialidemokraattien mukaan oikeudenmukaisuusperiaatteen mukaista ei ole se, että helpotetaan erityisesti hyvätuloisten velattomien tilojen verotusta, kuten tällä ponnella ajettiin takaa. Sen sijaan maatalouspoliittisen työryhmän monia muita ehdotuksia, sukupolvenvaihdokseen ja perinnön jakoon liittyviä epäkohtia korjaavia, metsäverotuksen ym. arvotuksia, olisi pikaisesti vietävä eteenpäin, koska monille sukupolvenvaihdostilanteessa on muodostunut todella kohtuuttomia taloudellisia vaikeuksia. Nämä rakenteelliset asiat tältä osin olisivat kiireellisempiä todella kuin tämäntyyppiset toimenpiteet, mitä esitettiin.

Ed. K a l l i : Rouva puhemies! Minä taas pahoittelen valiokunnan enemmistön menettelyä, ja olisin toivonut, että kyseisessä asiassa olisi päästy eteenpäin niin, että valiokunnan mietinnössä ollut lausuma olisi voinut toteutua. Nimenomaan sillä olisi voitu auttaa erityisesti velallisia tiloja, jotka joutuvat tekemään tulosta, jotta kykenevät hoitamaan velkojaan. Tällä tavalla niille olisi tullut pelivaraa oman tulonmuodostuksen osalta useamman vuoden ajan ja sen jälkeen he olisivat voineet tehdä investointeja. Tällä tavalla niille olisi voitu luoda uskoa ja samalla niille olisi tullut jonkinlainen mahdollisuus valmistautua esimerkiksi Emuun ja Agendaan, ja ne olisivat voineet luoda puskureita.

Ymmärrän asian täysin päinvastoin kuin ed. Rajamäki, ja pahoittelen valiokunnan enemmistön puolesta tätä syntynyttä tilannetta.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Minäkin ihmettelen sitä, että suuri valiokunta on tavallaan lähtenyt luopumaan erikoisvaliokunnan kannanotosta ja myös sitä aikaisemmasta maatalouspoliittisen työryhmän yksimielisestä kannasta. Tiedän ed. Rajamäen jättäneen eriävän mielipiteen, mutta muuten se on ollut hyvin yksimielinen.

Tässähän on kysymys tavallaan sopeutumisesta uuteen aikaan, Euroopan unionissa harjoitettavaan maatalouteen, jossa nimenomaan tasausvarauksella ilman valtion tukea olisi voitu rakennemuutosta saada aikaiseksi. Nyt parasta aikaa halutaan, että rakennemuutos maataloudessa toteutuu, ja siihen käytetään sitten investointituki- ja muita rahoja. Tasausvarauksen käytössähän ei yhtään markkaa jää verotuksen ulkopuolelle, se on turha väite. Kaikki siihen käytetyt rahat tulevat aikanaan verotuksen piiriin. Niitä voidaan vain tasata vuodesta toiseen sen mukaisesti, miten maatalous haluaa niitä investointiin käyttää.

Minusta tämä on lyhytnäköistä politiikkaa, jota nyt tavallaan, voisiko sanoa, politiikan nimessä tehdään ja unohdetaan itse asia.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joudun lähtemään verokeskusteluihin valtiovarainvaliokuntaan, joukkoliikenteen arvonlisäveroasioiden pariin, ja siksi kiirehdin vastauspuheenvuorossa kumoamaan ed. Mölsän väitteet siitä, että maatalouspoliittinen työryhmä olisi ollut yksimielinen. Valtiovarainministeriön edustaja ja kauppa- ja teollisuusministeriön edustaja Raimo Luoma jättivät lisäksi eriävän mielipiteen tältä osin ja nimenomaan sillä perusteella, että ei näitä asioita noin vain voi heitellä, niin kuin siellä MTK-johdannaisesti toimittiin. Ed. Kallia ymmärrän hyvin. Kun MTK

käskyttää, niin hyvin helposti niin tehdään. Mutta veropolitiikasta ei käyty siellä mitään yksityiskohtaista keskustelua ja uudistuksen valtiontaloudellisia vaikutuksia ei lainkaan selvitetty. Varausjärjestelmän kehittämistä ei millään tavalla perusteltu tai tutkittu. Se oli tyypillistä. Jostain oli annettu käsky, että näin pitäisi ruveta tekemään ja suositeltiin tällaisia toimenpiteitä.

Veropolitiikasta ei käyty lainkaan sellaista keskustelua kuin maatalouden tilanne, siitä olen samaa mieltä, edellyttäisi. Tukea on turha suunnata velattomille, isoille tiloille, vaan tukea tarvitsevat nuoret, velkaiset tilojaan kehittämään pyrkivät. Niistä pitäisi keskustapuolueenkin ruveta vihdoin kantamaan huolta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Jos ed. Rajamäellä olisi ollut aikaa ja harrastuneisuutta olla kaikissa maatalouspoliittisen työryhmän kokouksissa läsnä, niin hän ei olisi käyttänyt äsken kuultua puheenvuoroa. Hän äsken juuri väitti, että muka ei olisi käyty muita veropoliittisia keskusteluja. Kun itse olin käytännöllisesti katsoen kaikki kokoukset paikalla, tiedän että ne käytiin. Tiedän myös sen, ed. Rajamäki oli siinä oikeassa, että hän jätti, osallistumatta paljonkaan tähän työhön, eriävän mielipiteen, kuten ne tahot, jotka ed. Rajamäki äsken mainitsi.

Taustallahan tässä sen lisäksi, mitä täällä jo on todettu, on se, että meidän oloissamme satoisuus vaihtelee. Silloin on äärimmäisen järkevää varautua huonon vuoden varalle. Tämä tasausjärjestelmä on kaikkein halvin järjestelmä yhteiskunnan kannalta sellaisessa tuotantotoiminnassa, jossa luonto säätelee tulosta paljon. Siis kaikkein halvin. Tähän sosialidemokraatit ed. Rajamäen johdolla eivät olleet valmiit. Kannattaa todella olla pahoillaan, kun ei voi säästää valtion varoja.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! On todella harmi, että asia meni suureen valiokuntaan, joka mitenkään enemmälti asiaan perehtymättä muutti erikoisvaliokunnan mietintöä. (Ed. Elo: Ettekö ole suuren valiokunnan jäsen?) — Aivan, olen suuren valiokunnan jäsen ja meidän eriävä mielipiteemme on suuren valiokunnan mietinnössä. Kritisoin jo aikanaan puhemiesneuvoston kokouksessa tätä menettelyä ja katsoin, että tämän tyyppistä järjestelmää meidän ei pitäisi lähteä toteuttamaan.

Kun erikoisvaliokunta on asiaan perehtynyt ja laatinut selkeällä enemmistöllä mietinnön ja tuo sen tänne saliin, niin minusta kyllä pitäisi lähteä siitä, että erikoisvaliokunnan mietinnön pohjalta asiaa käsiteltäisiin ja katsottaisiin, että siellä on ollut riittävä asiantuntemus. Erityisesti tämän asian osaltahan on valmistelutyötä tehty jo työryhmässä. On todettu, että kun satovahinkojärjestelmää muutetaan ja siinä viedään tavallaan taas taloudellista joustomahdollisuutta, niin vastaavasti, niin kuin ed. Pulliainen täällä jo totesi, sitä lisättäisiin riskien varalta toisaalle. Tämä menettely olisi todella valtion talouden kannalta edullisin ja toisaalta se olisi myös hallinnollisesti kaikkein toimivin järjestelmä. Tästä syystä minusta pitäisi edelleenkin lähteä siitä, että tämä varausjärjestelmä saataisiin mitä pikimmin toimivalla tavalla meillä luotua, niin kuin maatalouspoliittinen työryhmä on esittänyt ja niin kuin nyt maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä enemmistö, ei mikään tilapäinen enemmistö, vaan ihan selkeä enemmistö on myös ponnen muodossa esittänyt.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Minä myös pahoittelen, että asia saa tällaisen käänteen. Minusta se osoittaa sitä, että varsinkaan sosialidemokraattisessa puolueessa ei oikein ymmärretä tällä hetkellä, mikä on suomalaisen maatalouspolitiikan ja maatalouden todellinen tila ja mitkä ovat keskeiset ongelmat.

EU-jäsenyystilanteessa keskeisimmäksi ongelmaksi on noussut se, että maatalous elää aivan liian suuressa määrin suorien tukien varassa, mikä on vaarassa johtaa siihen, että terveet yrittämisen edellytykset maatalouselinkeinosta häviävät. Tässä kokonaisuudessa olisi aivan välttämätöntä hakea kaikkia mahdollisia keinoja, joilla maatalouden markkinaehtoista tulosta parannettaisiin. Sillä tavalla myös sitten voitaisiin vähentää suorien tukien tarvetta valtion talouden kannalta neutraalilla menettelyllä.

Mutta tällaista kokonaisnäkemystä ei näytä olevan ja yksittäisiä ratkaisuja tehdään tuntematta kokonaisuutta. Tämä antaa kyllä semmoisen ajatuksen, että jollain tavalla nyt hallituksen pitäisi tuoda suomalainen maatalouspolitiikka kokonaispoliittiseen arvioon, jotta sen kokonaispolitiikan puitteissa sitten yksittäiset ratkaisut voitaisiin tehdä järkevällä tavalla.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Tämä tasausvarausasiahan oli jo aikaisemminkin täällä eduskunnassa esillä ja se jo kaatui ennen kuin tänne saliin pääsi. Minäkin pidän valitettavana, että suuri valiokunta ei hyväksynyt substanssi-

valiokunnan näkemystä tässä asiassa. Kyllä tässä selvästi on havaittavissa asenteellisuutta, ja se tulee sellaiselta suunnalta, joka ei tunne tämän hetken maatalouden problematiikkaa.

Tulee muistaa, että tilakoko kasvaa voimakkaasti ja nykyisen laajuisen tasausvarauksen käyttö on kyllä todella näpertelyä. Rajauksen poistaminen olisi tietyllä tavalla tukenut maatalouden kehitystä. Tässähän ei ole kysymys muusta kuin veron maksun siirtämisestä tuleville vuosille, ja se antaisi maatiloille paremman mahdollisuuden käyttöpääoman järjestelyyn.

Toivottavasti kuitenkin, kun tämä asia on nyt jo kaksi kertaa tullut esille, se olisi signaali siihen, että tätä lähdettäisiin vakavasti miettimään ja hallituksen puolelta tulisi lain muutosesitys, että tasausvaraus voitaisiin tehdä niin, että se todella olisi oikealla tasolla ja tukisi maatalouden rakennetta.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain käsittely ja ennen kaikkea tämä kokonaismenettely osoittaa, että poliittinen peli, jos sitä sanaa rohkenee tässä käyttää, kyllä ajaa asiallisen maatalouspolitiikan edelle. Ihmetellä täytyy todella, että sosialidemokraatit lähtivät tälle tielle, kun tässä olisi ollut mahdollisuus nyt asialliseen maatalouden rakenteen kehittämiseen.

Ennen kaikkea on ilolla todettava, että ed. Pulliainen toi erittäin hyvin esille sen, miksi tässä olisi pitänyt menetellä juuri niin kuin maa- ja metsätalousvaliokunnan selkeä enemmistö menetteli. Mutta valitettavasti pienestä, mutta maataloudelle periaatteellisesti merkittävästä asiasta tehtiin tällainen poliittinen kysymys ja on jouduttu palaamaan, niin kuin sanotaan, päiväjärjestykseen, että hallitus voi säilyttää kasvonsa. Valitan tätä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3, 3 a ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi merenkulkulaitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 145/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ja hyvät kansanedustajat! Kansanedustajan tärkein tehtävä ei ole vain säätää uusia lakeja vaan myös estää huonojen lakien läpimeno. Tämä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus on huono lakiehdotus. Se on omiaan viemään liikenneturvallisuutta erittäin pahaan suuntaan. Missä tahansa on liikennettä, on valitettavasti myös onnettomuuksia. Sen takia liikenneturvallisuuden maksimoiminen on kaikkein tärkein tehtävä kaikissa liikennemuodoissa, yhtä lailla ilma-, maantie- ja vesiliikenteessä.

Liikenneturvallisuutta myydään halpahintaan silloin, kun se valjastetaan taloudellisen voitonpyynnin talutusnuoraan, ohjaukseen, sillä tavalla kuin nyt ollaan tekemässä liikenneministeriön hallinnonalalla. Valitettavasti näin on todella tehty liikenneministeriön hallinnonalalla ensin ilmaliikenteessä, jossa lentoturvallisuusosasto on alistettu liikelaitostetun Ilmailulaitoksen katon alle. Liikelaitos Ilmailulaitos maksaa lentoturvallisuusosaston palkat ja menot, ja samalla se myös johtaa ja käyttää hyväkseen lentoturvallisuutta voidakseen korottaa viranomaismaksuja, niin kuin se on tehnyt. Se on keksinyt noin kaksinkertaisen määrän viranomaismaksuja sen jälkeen, kun liikelaitostaminen on tapahtunut. Se on nostanut viranomaismaksuja jopa 3 000 prosenttia, ylikin, sen takia että sen täytyy tulostaa voittoa valtiolle. Tämän mukana myös koko ilmailutoiminta Suomessa on menossa erittäin pahaan lamaan. Kaikessa vedotaan lentoturvallisuuteen, ja tässäkään seurakunnassa ei ole sellaista, joka pystyy argumentoimaan lentoturvallisuudesta Ilmailulaitoksen kanssa.

Te olette lukeneet näistä läheltä piti -tapauksista. En enää mene samaan keskusteluun kuin eilen. Kysyn vain, pitääkö Suomessa tapahtua 200:n tai 300 hengen vaatinut lento-onnettomuus, ennen kuin havahdutaan näkemään, että lentoturvallisuusosasto ei voi olla liiketaloudellista voitonpyyntiä tavoittelevan liikelaitos Ilmailulaitoksen alaisuudessa ja ohjauksessa.

Nyt ollaan tekemässä aivan sama laitosrakennelma merenkulussa, ja aivan tätä seuraava ensimmäinen, selvästi nähtävä tulos on myös luot-

sauslaissa, jossa, kun väylämaksujen korotuksia ei hyväksytty, lähdetään jopa 100 prosentilla nostamaan luotsausmaksuja verukkeella, väittämällä, vetoamalla meriliikenneturvallisuuteen. Ja tämä tulee valitettavasti jatkumaan. Turvallisuus on sellainen käsikassara, jolla tullaan ajamaan meriliikenne helposti samaan asemaan kuin mihin ilmailuliikenne on viety.

Meillä on myös seuraavaksi tulossa Tielaitoksen organisaatiouudistus. Aivan samalla tavalla Tielaitoksen johto näkee, että jos se vain voi saada turvallisuustoiminnat oman kattonsa alle, se tulee varmistamaan itselleen myös liiketaloudelliset tulokset vetoamalla tieliikenneturvallisuuteen.

Mielestäni on moraalisesti ja eettisesti täysin kiellettävää, täysin hylättävää se, että alusturvallisuusyksikkö sijoitetaan merenkulkulaitoksen alaisuuteen tavalla, jossa alusturvallisuusyksikön päällikköllä ainoastaan viime kädessä on mahdollisuus ilmoittaa eriävä mielipiteensä, mutta jossa myös on selkeästi sanottu, että hänen tulee viime kädessä alistua laitoksen strategioihin, laitoksen taloudellisiin toimintasuunnitelmiin. Tämä on ehdottomasti väärin, ja tässä seurakunnassa pitäisi pystyä näkemään ero moraalin ja liiketoiminnan välillä.

Se, että tämä ylipäätänsä pakotetaan liikenneministeriön alaisuuteen, johtuu siitä yksinkertaisesta syytä, että valtiovarainministeriö, joka on täysin tunteeton, kieltäytyy ottamasta rahoitettavakseen erillistä liikenneturvallisuusyksikköä. Kun nähdään, että liikelaitoksella on varaa se rahoittaa, se pakotetaan liikelaitoksen alaisuuteen. Mutta kyllähän tässä seurakunnassa pitäisi olla niin paljon näkemystä ja suoraselkäisyyttä, että ei hyväksytä sellaista rakennelmaa.

Mielestäni alusturvallisuusyksikön on voitava toimia merenkulkulaitoksen keskushallinnon alaisuudessa riippumattomasti ja itsenäisesti. En näe muuta mahdollisuutta kuin esittää ponsiehdotuksena kolmannessa käsittelyssä ensi viikolla toivomuksen, että hallitus vastaisuudessa pitää tarkasti silmällä kehitystä ja on valmis eriyttämään turvallisuusosaston toiminnan täysin itsenäiseksi ja riippumattomaksi liiketaloudellista voitonpyyntiä tavoittelevan laitoksen toiminnasta.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Voin oman kokemukseni mukaan yhtyä siihen ed. Bremerin käsitykseen, että liikenneministeriön hallinnonalalla lainsäädännön taso on ollut luvattoman heikkoa. Itselläni kun on jonkin verran elämänkokemusta juuri siltä alalta, uskallan tällaisen yleisen arvion tehdä.

Erityisesti ehkä liikenneministeriön toimialalla, osittain ehkä muutenkin, ovat menneet käsitteet sekaisin. Minusta yksityiseen toimintaan ja liiketoimintaan kuuluu voitontavoittelu ja oikeastaan paljon mitään muuta siihen ei kuulukaan. Toinen asia julkiset tehtävät. Minusta julkisiin tehtäviin, valtion tehtäviin ei kuulu liikevoiton tavoittelu. Jos valtiolla on sellaisia tehtäviä, valtion on parempi niistä luopua ja niin sanotusti yksityistää.

Tässä on tehty paljon hallaa, kun käsitteitä ei ole pidetty erossa toisistaan; on mennyt puurot ja vellit sekaisin. On tullut valtion osakeyhtiöitä, joilla ei ole mitään parlamentaarista valvontaa, joihin eivät voi vaikuttaa omistajat eivätkä myöskään asiakkaat. Esimerkiksi täällä monesti käsitelty Posti on tällainen hirviö, jossa tavallaan on yhdistetty yksityisen toiminnan ja julkisen toiminnan huonot puolet ja molemmista menetetty hyvät puolet.

Siinä mielessä olen myös samaa mieltä ed. Bremerin kanssa, että ei kannata huonoja lakeja säätää, parempi on hylätä ja odottaa hallitukselta parempia esityksiä. Sen tuntemuksen mukaan, mikä minullakin tästä asiasta on, tämän lain hyväksyminen tässä muodossa, kuin hallitus ja valiokunta esittävät, on huonoa lainsäädäntöä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä on taas tehty kärpäsestä härkänen ja varsin kovasanaisesti. Ed. Bremer on saanut jonkin ahaaelämyksen ja hän uskoo siihen itsekin, kun on asiaa aikansa vatvonut. Ed. Bremer on sekoittanut tähän viime käsittelyssä, ensimmäisessä käsittelyssä, muun muassa lentoturvallisuuden samoin kuin ed. Vistbacka. Täällä pahoiteltiin sitä, että Suomessa ei ole enemmän lentoyhtiöitä, täällä on liian vähän lentoyhtiöitä. Ed. Vistbacka pahoitteli sitä, että Wasa-Wingsiltä otettiin aikanaan toimilupakirja pois tai liikennelupa, miksi sitä nyt sanotaankin.

Jos näin ei tapahtuisi, niin silloin Suomessa ei hoideltaisi turvallisuutta. Nyt puhutaan meriliikenteestä, mutta tähän on ilmaliikenne myös sekoitettu. Jos lentoyhtiö alkaa olla siinä jamassa, että se ei enää pysty ostamaan bensiiniä koneisiin, vaan täytyy vedellä sitä jatkaa, niin kyllä se on hyvin huonoa lentoturvallisuutta silloin. Sellaiselta firmasta täytyy ottaa luvat pois, ja vain sellaiset liikennöitsevät, jotka ehdottomasti pystyvät vastaamaan turvallisuudesta. Tältä osin viittaan lähinnä ensimmäisen käsitte-

lyn keskusteluihin, joissa tämäkin asia otettiin esille.

Kyllä te muodollisesti, ed. Bremer, saatatte olla oikeassa sikäli, että tästä saa kärpäsestä härkäsen, mutta minä uskon, että vähältä piti -tilanteet eivät ole näistä kiinni, ne ovat muista asioista kiinni. Kyllä tällä tavalla, kuin laissa ehdotetaan, turvallisuuskriteerit pystytään hoitamaan. Sitä riskiä ei ota kukaan, vaikka olisikin kohta muodollisesti kilpailevan ja liiketaloudellisesti toimivan yksikön alaisena.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä ymmärrän ed. Aittoniemen halun puhua, mutta hänen ei pitäisi puhua asioista, joita hän ei tunne.

Turvallisuusasiassa — viitaten ed. Vistbackan havaintoon esimerkiksi Wasa-Wingsistä, vaikka se ei nyt meriturvallisuuteen kuulu, mutta tässähän koko ajan Ilmailulaitoksen toiminta on mallina — nimenomaan Ilmailulaitos on käyttänyt jatkuvasti turvallisuutta käsikassarana, tekosyynä, kukistaa kaikki kilpailu pois valtionyhtiön tieltä. Nyt on saatu tilanne, jossa valtionyhtiö on yksin monopoliasemassa, mutta niin heikko, että se tulee kukistumaan suurten yhtiöiden törmätessä tänne maahan. Mitä meillä silloin on? Meille jää suurten kansainvälisten yhtiöiden monopoli määrätä suomalaisista lentohinnoista, myös suomalaisista rahtilentohinnoista.

Ed. S. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy näköjään toistaa sama, minkä toistin aikaisemminkin tässä asiassa. Olen toiminut 14 vuotta sekä meripelastuksessa että siihen liittyvässä muussa pelastustoiminnassa. Näin ollen olen joutunut tutkimaan ja tutkituttamaan alaisteni tekoja niin kuin Merenkulkuhallituksessakin. Ei se ole mikään ongelma. Jos on valitettavaa, löytyy merioikeudet. Jos me tällaisia ryhtyisimme viemään ministeriöön, siitä tulisi aika kallis lysti. Turvallisuuspuolen pitää kulkea jollakin tavalla organisaatiossa mukana, myös kenttäorganisaatiossa, joskin eriytettynä, jo yksinkertaisten hallinnollisten toimien vuoksi. Mihin tarkastajat sieltä merenkulkupiiristä vietäisiin? He perustaisivat oman organisaation rahoineen, autoineen, peleineen, vehkeineen. Ei siinä ole mitään järkeä. Lakiesitys vaikuttaa aika hyvältä.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Täällä sivuttiin Ilmailulaitosta. Olen siellä toistakymmentä vuotta palvellut, että tunnen tämän varmasti, koska olen siltä puolelta. Minun mielestäni nykyiset tilanteet eivät ole johtuneet lain säädöksistä, mutta kylläkään tietynlainen henkilökemia ei pelaa lähinnä Helsinki-Vantaalla. En tiedä, että muualla lennonjohdon alueella olisi ollut vaikeuksia. Helsinki-Vantaalla on tällä hetkellä todella pula, tässä ed. Bremer on aivan oikeassa, mutta tämä ei johdu säädöksistä, vaan jostakin muusta. Pyydän tämän oikaisuna pöytäkirjoihin.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Itsekin tunnen ilmailua ehkä vähän toisesta kulmasta kuin ed. Bremer, joka kiistatta varmaan tässä salissa sitä ehkä eniten tuntee. Minusta hänen puheenvuorossaan voisin yhtyä siihen, että ed. Aittoniemikin tietää varsin yleensä asioista, joista puhuu, mutta nyt hän ehkä meni enemmän kuin heikoille jäille, uskallan sen sanoa. Varmasti se, mitä ed. Pehkonen sanoi, pitää myös paikkansa.

Minusta kysymys on siitä, että Ilmailulaitoksen ja merenkulkulaitoksen organisaatiot, jos ne ovat puutteelliset ja ne on tehty väärillä tarkoitusperillä, voivat johtaa siihen, että henkilötkään eivät siellä miellä toimintaansa, mikä siinä on tärkeintä. Väitän, että Ilmailulaitoksessa on juuri tästä kysymys. Asiat on pantu väärään tärkeysjärjestykseen, ja siitä on aiheutunut kitkatekijöitä. Kitkatekijät ja erimielisyydet näkyvät sitten henkilösuhteissa, ja sen takia minusta julkista tehtävää pitää hoitaa erilaisissa organisaatiomuodoissa ja siinä pitää olla erilaista valvontaa.

Ed. S. Kanerva on tietysti asiantuntija armeija-asioissa, ja se on ihan hyvä laitos, mutta niitä oppeja ei välttämättä voida soveltaa esimerkiksi ilmailu- ja meriturvallisuudessa.

Ed. S. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuismalle sanoisin, että toimin nimenomaan sisäasiainministeriössä merivartioston komentajana 14 vuotta, en siis Puolustusvoimissa.

Puhemies! Minun ruudussani on vika. Täällä on pelkästään merenkulkulaitos, ei puhuta mitään Ilmailulaitoksesta. En oikein ymmärrä. Voitaisiinko laitteeni korjata?

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Tekisi mieli nyt taivuttaa rautalangasta ed. S. Ka-

nervalle. Ilmailulaitosta on käytetty esimerkkinä asiasta, jossa Ilmailulaitos on ollut edelläkävijä. Ed. Kanerva on kaiken lisäksi ollut 14 vuotta meripelastustehtävissä aikana, jolloin hänen laitoksensa, merenkulkuhallitus, ei ollut missään taloudellisessa vastuussa eikä ollut sitä riippuvuussuhdetta, jota nyt juuri ollaan rakentamassa. Sen lisäksi ymmärrän hyvin, että hän ajaa aatetta "kaveria ei jätetä". Siellä ovat hänen kaverinsa, jotka edelleen odottavat eläkeikää ja eläkkeelle siirtymistä rauhallisissa merkeissä ilman vastuuta, ja toivon, että näin myös voi käydä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 199/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 11/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5, 6 ja 13 §, 18 ja 19 § ja 5 luvun otsikko sekä 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys yksityisten alojen lyhyitä työsuhteita koskevan eläketurvan uudistamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 202/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 22/1997 vp
Lakialoite 33/1997 vp
Toivomusaloite 181/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Ilokseni valiokunta on kiinnittänyt huomiota asiaan, johon myös tartuin lain lähetekeskustelussa. Se koskee lyhyitä, määräaikaisia työsuhteita, joista nyt karttuu eläkettä suurimmalta osalta.

Kuitenkin haluan erityisen painokkaasti korostaa sitä, että noin yksi kolmasosa pätkätyöläisistä jää edelleen lainsäädännön ulkopuolelle ja he ovat henkilöitä, jotka ovat alle 23-vuotiaita. Tiedämme, ettei työeläkettä kerry alle 23-vuotiaille, ja tässä yhteydessä lausun iloni siitä, että valiokunta on tähän kiinnittänyt huomiota. Toivon, että tämä myös johtaa tulokseen.

Valiokuntahan toteaa: "Tässä yhteydessä valiokunta on asiaa käsitellessään kiinnittänyt huomiota siihen, että palkansaajan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan aika siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Valiokunta katsoo, että jatkossa tulisi selvittää kuinka hyvin asetettu ikäraja vastaa nykyajan työelämän muuttuneita olosuhteita."

Me kaikki tiedämme, että on kohtuutonta, että yksi kolmasosa pätkätyön tekijöistä jää nyt lainsäädännön ulkopuolelle. Siinä mielessä toivon, että hallitus mahdollisimman nopeasti tuo esityksen, jossa tämä korjataan joko niin, että eläkettä kertyy kaikista työsuhteista, tai niin, että 23-vuotiailta ei yleensä kerätä mitään työeläkemaksuja. Tässähän on kaksi tapaa, joilla molemmilla on omat hyvät näkökohtansa ja joita voidaan puoltaa. Toivon, että tämä asia johtaa toimenpiteisiin.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä voin yhtyä ed. Eloon, kun hän sanoi, että alle 23-vuotiaiden työsuhteista ei kerry työeläkettä. Mutta siinä en ole samaa mieltä, kun hän sanoi, että jätetään työeläkevakuutusmaksut keräämättä näiltä nuorilta ja heillä edelleenkin säilyisi sama tilanne, ettei eläkettä kertyisi työsuhteista, jotka on tehty ennen 23:a ikävuotta. Mielestäni nimenomaan nykyaikana pitäisi lähteä siitä lähtökohdasta, että kaikki työsuhteet kerryttävät eläkeoikeutta ja 23 vuotta ei ole ikäraja. Minusta tässä asiassa pitäisi lähteä nimenomaan näinpäin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! On turhaa toistaa ed. Elon näkemyksiä, niihin voi toki yhtyä. Viittaan kuitenkin oppositioryhmä keskustan vastalauseeseen, joka on mukana, joka kiinnittää myös tärkeään asiaan huomiota. Monta kertaa laiminlyödään viralliset maksut ja kaikki tuollaiset sen takia, että pientyönantajan sivukulujen suorittamistapa on niin vaikea ja byrokraattinen, että monta kertaa saattaa mennä päiviä, ennen kuin tavallinen ihminen pääsee selville siitä, suorittaako vakuutusmaksut ja muut ilmoitukset oikeaan paikkaan. Jos on kysymys alan ammatti-ihmisistä, homma tietysti käy. Siinä mielessä vastalauseessa on kiinnitetty huomiota juuri tähän asiaan. Näitä asioita pitäisi yksinkertaistaa. Se on tavallisen pientyönantajan eduksi, ja siitä on pitkään puhuttu, mutta mihinkään ei ole päästy. Monta kertaa on sellaisia maksutapahtumia, joista maaseudun pankeissakaan ei tiedetä, kuinka maksamisen pitäisi tapahtua, ja niissä on tosiaan suuria vaikeuksia. Sitä on syytä korostaa vastalauseen pohjalta, joka keskustan puolelta on jätetty.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Muuten erinomaisen hyvässä lakiesityksessä ja siihen liittyvässä mietinnössä on mielestäni erittäin suuri ongelma, joka koskee nimenomaan kotitalouksien asemaa, jonka ed. Aittoniemi otti esiin. Pidän nimittäin selvänä sitä, että esitys tulee kotitalouksien osalta johtamaan lähinnä vain pimeän työn lisääntymiseen kotitalouksissa. Näyttää myös varsin ilmeiseltä, että lakiesitystä valmistettaessa asiaa ei ollut ajateltu kotitalouksien kannalta. Tätähän olivat käytännössä sorvaamassa työmarkkinatahot, joilla ei ole ilmeisestikään intressiä tarkastella sitä tästä näkökulmasta eikä ehkä asiantuntemustakaan.

Tässä yhteydessä mielestäni tulisi muistaa kotitaloustyön ja kotitalouksien erityisasema. Kotitalouksia ei voi verrata siinä mielessä muihin työnantajiin, että ne eivät hyödy millään liikevoitoilla teettämästään työstä eikä niitä tule sen vuoksi käsitellä samalla tavoin kuin muuta liiketoimintaa. Tämänhän on eduskunta esimerkiksi verolakien yhteydessä oivaltanut. Nimittäin kotitalouksillahan on nykyisin mahdollisuus maksaa palkkaa pienestä kotityöstä aina 8 000 markkaan saakka vuosittain ilman ennakonpidätysvelvollisuutta niin, että ainoastaan tulee tehdä vuosi-ilmoitus verottajalle maksetusta palkasta. Kotitaloudet on myös vapautettu sosiaaliturvamaksusta tähän 8 000 markan rajaan saakka. Tällä hetkellä meillä siis on voimassa sellainen lainsäädäntö, että eläkevakuutusvelvollisuus puuttuu kotitalousalan työstä, jos ansio jää alle 1 135 markkaan kuukaudessa, joka on tämän hetken taso.

Mielestäni tällaista pienimuotoista esimerkiksi lastenhoitoapua tai siivousapua ajatellen tilanne on kotitalouksien kannalta sinänsä näiden maksujen suhteen tällä hetkellä kohtuullisen järkevä. Ainoa ongelma on nykyisellään se, että kotitalouksien on usein vaikea selvittää sitä, mitä maksuja enemmän tehdystä työstä tulee maksaa ja kuinka monelle luukulle.

Joka tapauksessa tämä esitys merkitsee nyt sitä, että esimerkiksi vaikkapa naapurin koulutytölle maksetusta sadan markan lastenhoitopalkasta, täysin satunnaisesta palkasta, on jatkossa pidätettävä 4,5 markkaa vakuutusmaksua ja tilitettävä se sekä työnantajan vakuutusmaksu, joka on 10,50 markkaa, seuraavan kuun 20 päivään mennessä taiteilijoiden eläkekassaan.

On huomioitava myös se, että näistä pienistä satunnaisista maksuista tilitettävät eläkemaksut saattavat olla jopa pienempiä kuin pankin ottama palvelumaksu, mikä vähentää kotitalouksien maksumotivaatiota. Mitään alarajaa ei ole nyt asetettu, vaan periaatteessa jokaisesta maksetusta markasta tulisi suorittaa nämä eläkevakuutusmaksut, vaikkapa olisi kymmenen markan palkasta kysymys. Kaiken lisäksi tähän yhdistyy se ongelma etenkin nuorten koululaisten kohdalla, että esimerkiksi alle 23-vuotiaiden nuorten oma eläke ei edes kartu näistä maksuista, joten hänenkin, siis nuoren työntekijän, on vaikea motivoitua eläkevakuutusmaksun pidätykseen pienistä palkoista.

En myöskään ymmärrä sitä, millä tavoin esiintyvien taiteilijoiden eläkekassan vakuutustekniikka olisi yksinkertaisempi ja helpompi kotitalouksien lyhytaikaisissa työsuhteissa, niin kuin hallituksen esityksessä väitetään. Nimittäin aivan päinvastoin nyt nämä maksut tulee tilittää kuukausittain, kun sen sijaan TEL-maksut, siis maksetun palkan suuruus, vain ilmoitetaan vakuutusyhtiöön, ja sieltä tulee sitten lappu. Vakuutusyhtiö huolehtii siitä, että esimerkiksi kerran vuodessa voidaan maksaa nämä maksut. Mielestäni nykyinen järjestelmä on periaatteessa tässäkin suhteessa yksinkertaisempi.

Jos kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia haluttaisiin helpottaa, mistä on kovin paljon tässäkin salissa puhuttu, mielestäni pienimuotoisen työn tulisi olla kotitalouden kannalta tiettyyn rajaan asti vapaa sekä verojen että vakuutusmaksun pidätyksestä. Kaikkein järkevintä kotitalou-

den kannalta olisi se, että sama 8 000 markan raja koskisi molempia. Se olisi kaikkein helpoin ymmärtää, ja se viesti myös menisi perille.

Vielä mielettömämpää tavallaan tämän lainmuutoksen jälkeen on se monimutkainen maksuviidakko ja rahojen edestakaisin liikuttelu, jonka hallitus on kokonaisuudessaan nyt luomassa niin sanotusti tukeakseen kotitalouksien työtä. Nimittäin ensin pidätetään joka markasta vakuutusmaksut, jotka tilitetään vakuutusyhtiölle kuukausittain. Sitten nämä maksut voidaan kokeilualueilla vähentää verotuksessa aina 5 000 markkaan saakka vuodessa. Jos kuitenkin lopulta verovaroin tuetaan kotitalouksissa tehtyjen pätkätöiden eläkevakuutusta, miksei voitaisi menetellä yksinkertaisemmin ja ottaa valtion kassasta suoraan tuo maksu ja siirtää se eläkekassoihin työnantajan tekemän vuosi-ilmoituksen perusteella? Tälläkin hetkellä kotitaloudella on velvollisuus ilmoittaa kerran vuodessa verottajalle kaikki teettämänsä työ ja maksamansa palkat.

Miksi kotitaloudet pakotetaan ottamaan selvää monimutkaisesta järjestelmästä, jonka yksityiskohdista ei tunnuta edes täällä salissa ja ministeriössäkään oltavan perillä? Tätä ihmettelen nyt erityisesti, koska tavoite on ymmärtääkseni ollut aivan päinvastainen, vähentää tätä vaikeaselkoista monen luukun järjestelmää ja vähentää harmaata taloutta kotitalouksista.

Olisin pitänyt kaikkein järkevimpinä sitä, että kotitaloudet olisi jätetty tämän lainsäädännön ulkopuolelle. Olen pahoillani siitä, että valiokunta ei pystynyt saamaan tähän muutosta, mutta sen sijaan pidän tätä keskustan tekemää pontta aiheellisena. Nimittäin alueellisesti tämä esitys on myös todella ongelmallinen. Kotitalouksien eläkekassalle menevät maksut saadaan vähentää 5 000 markkaan asti verotuksessa Etelä- ja Pohjois-Suomessa, mutta ei Länsi- ja Itä-Suomen lääneissä, joissa on toisenlainen kokeilu menossa. Siinäkin mielessä olisi ollut viisasta, ettei kesken tämän kokeiluajan olisi ryhdytty muuttamaan kotitalouksien sosiaalivakuutusvelvoitteita, vaan olisi nähty ensin kokeilun tulokset.

Uskon kyllä, että jos ja kun tämä laki tässä muodossa tulee voimaan myös kotitalouksien osalta, niin tässä suhteessa joudutaan aika pikaisesti arvioimaan uudestaan tilannetta. Toivon mukaan mahdollisimman nopeasti muutetaan lainsäädäntöä niin, että ei ajeta kotitalouksia tekemään huonolla omallatunnolla ja pimeänä tätä palkanmaksua.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen sanoi puheenvuorossaan, että tätä kotitaloustyötä ei olisi tullut sisällyttää tähän, mutta kyllä minusta lähtökohtaisesti kuitenkin on oikein, niin kuin ed. Kuoppa totesi, että jokaisen työsuoritteen tulisi kartuttaa eläkettä. Tässä tietysti on jatkossa ongelmia, jotka, kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin, tulivat siellä esille.

Tässä on tietysti hyvää se, että nämä estävät eräillä aloilla esiintyvän keinottelun, jonka tarkoituksena on ollut eläkemaksujen välttäminen. Samalla se on merkinnyt työntekijän jäämistä vaille eläketurvaa.

Ed. Räsänen toi tätä problematiikkaa minusta hyvin esille, ja keskustan edustajien ponnessa tuodaan juuri tätä asiaa. Me halusimme painottaa tätä nimenomaan ponnen muodossa, vaikka se nyt on valiokunnan mietinnössä, korostaa asian tärkeyttä. Meidän ponnessammehan sanotaan: "Valiokunta edellyttää, että vakuutusmaksujen suorittamiskäytännöt, suorittamisajat ja henkilö- ja palkkatietojen toimittamismenettelyt ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja työn teettäjän kannalta helppoja ja

että näistä käytännöistä tiedotetaan tehokkaasti ja että välittömästi selvitetään mahdollisuus kotitaloustyön sosiaalimaksujen väliaikaisen tukijärjestelmän mukaisen verovähennysoikeuden laajentaminen koko maahan."

Toivottavasti eduskunta yhtyy tähän ponteen, että saataisiin näiden ongelmien ratkaisulle, jotka on hyvin laajasti todettu, lisävauhtia.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Lyhyet määräaikaiset työsuhteet ovat tällä hetkellä useille henkilöille vaihtoehto työttömyydelle. Nämä pätkätyöt ovat tänään todellisuutta. Jotkut joutuvat tekemään pätkätöitä vuodesta toiseen. Eläkkeen kertymää pitää jostakin heillekin saada. Mutta voin yhtyä ed. Räsäsen kritiikkiin. Kovasti byrokraattinen ja arjelle vieras tämä laissa esitetty käytäntö on esimerkiksi kotitalouksien osalta.

Valiokunta oli tietoinen ongelmatiikasta, jota oli vaikea ratkaista, niinpä valiokunta edellytti, että hallitus omalta osaltaan kiinteästi arvioi uudistuksen toimivuutta sekä jatkaa eläkejärjestelmän kehittämistä entistä yhtenäisemmäksi ja aukottomammaksi. Eli asiaan jouduttaneen palaamaan uudelleen kohtalaisen pian.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Joskus pari vuotta sitten puhuttiin tässäkin salissa sellaisista työsuhteista, ravintoloista, joissa

yksi ihminen voitiin samana iltana heittää useamman firman palvelukseen. Todellisuudessa oli yksi omistaja koko hommassa. Siinähän pilkottiin työsuhde sillä tavalla, että kaikista näistä maksuista vapauduttiin. Nythän näitä paikkaustoimia on tehty, on yritetty tukkia niitä aukkoja, iskeä reikiä tukkoon, ettei pystytä tällaista kiertohommaa tekemään. Tästä on yksi hyvä esimerkki siitä, että nyt vihdoin viimein myös tämä eläkemaksujärjestelmä uudistuu siinä mielessä, että lyhyetkin pätkät joutuvat maksun piiriin. Minusta tämä on oikea systeemi.

Se, mitä vastalauseessa todetaan näistä ajatuksista, että kaikki nämä pitää hoitaa tehokkaasti ja helposti, on ihan luontaista. Sen pitääkin noin mennä ja uskon, että ministeriö tulee valmistelemaan tähän malliin ohjeistukset ja maksatukset, koska sille, joka palkkaa ihmisen, sen pitää olla mahdollisimman yksinkertaista, ettei se paperibyrokratia ainakaan kauhistuta ja mahdollisesti sen takia jätetä maksuja maksamatta. Toinen seikka on se, että siinä tehdään viranomaistahoille iso homma, jos on huono maksujärjestelmä, kun valvomissysteemi jää tosi mutkikkaaksi ja tuo omat kustannuksensa. Sen tähden on hyvin tärkeää, että ministeriö tekee hyvän valmistelutyön ohjeistuksen osalta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kyllä sellainen hyvä hallituksen esitys, että varmasti oppositiolla on vastalauseessa ollut vähän vaikeuksia. Siihen on otettukin ikään kuin muu asia lisäksi, jolla se on haluttu saada aikaan. Täällähän todetaan itse mietinnössäkin, että työn teettäjän kannalta tämä pitäisi toteuttaa mahdollisimman joustavasti ja helposti.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on hyvä. Tämä on kuitenkin positiivinen asia, ja on aina hyvä, että tällä sosiaali- ja terveyspuolen lainsäädännön alueella myös joskus näkee positiivisia esityksiä.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Haluan ed. Tiusaselle todeta, jos nyt kuulin oikein, kun hän arvosteli oppositiota, että sillä oli jollakin tavalla tästä lakiehdotuksesta kielteisiä näkemyksiä, että ei se pidä paikkaansa. Täällä selvästi sanotaan, että vastalauseen tekijät ovat sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys on hyvin myönteinen, he vain ovat ottaneet kantaa sellaiseen ongelmaan, joka edelleenkin jää ja joka haittaa näiden ehkä uudistustenkin joustavaa toteuttamista. Se on varmasti tässä eduskunnassa yleisestikin hyväksytty. Byrokratia on liiallista.

Esitys on sellaisenaan hyvä lukuun ottamatta sitä, että 23 vuoteen saakka eläkekertymä pitäisi kaiken järjen mukaan toteuttaa, mutta se ei nyt varsinaisesti tietysti kuulu tämän asian yhteyteen.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa sitä, että mielestäni tämän lain perusidea on todellakin erinomaisen hyvä, mutta kotitaloustyön osalta ristiriidassa hallituksen ja koko eduskunnan muun toiminnan ja tavoitteiden kanssa, nimittäin sen kanssa, että pyrittäisiin tukemaan kotitalouksien työn teettämistä. Tässä yhteydessä kyllä uskon sen verran hallituksen ja valmistelevan ministerin vilpittömyyteen, että tätä ei yksinkertaisesti vain oltu riittävän paljon pohdittu eikä huomattu, mihin se johtaa kotitalouksien kannalta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä ed. Aittoniemi totesi tästä rajasta, mikä tässä laissa on yli 23-vuotiaiden osalta. Tämä olisi hyvä työnjaon keino sillä tavalla, että nyt jos ihminen menee töihin, missä iässä meneekin, heti alusta pitäen alkaisi eläke kertyä. Kun 40 vuotta on ollut töissä, hän saa sitten eläkkeen, voi jäädä niin halutessaan eläkkeelle, mikä mahdollistaisi sen, että ei sitä luppoaikaa tulisi, niin kuin tässä nykyisessä laissa on; on tämmöinen aika, jona maksetaan maksut, mutta eläke ei kuitenkaan kerry, ja se on aika hassu ajatus. Tosin tähän lakiin sitä ei saa, mutta olkoon tämä evästyksenä ministeriön suuntaan, että voisivat ruveta sitäkin pohtimaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 ja 7 §, voimaantulosäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike,

toisen lakiehdotuksen 1, 2, 5, 6 b ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 7 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksesta annetun lain sekä julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 147/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 27/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 27. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3, 5 ja 7 §, voimaantulosäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 1 ja 5 §, voimaantulosäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi vientitakuulain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 213/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 28/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys Arabiemiraattien liiton kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 187/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 188/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys Intian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 189/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelu:

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on eräissä yhteyksissä kiinnittänyt huomiota ihmisoikeustilanteeseen eräissä mais-

sa. Intian osalta täytyy todeta, että Intiassa on jonkin verran ongelmia ihmisoikeuksien kanssa, mutta ei kovin suuria, mutta haluamme korostaa sitä, että kun Suomi kansainvälistä sopimustoimintaansa harjoittaa, niin se ottaa myös ihmisoikeusnäkökohdat huomioon.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Tämä ed. Sasin huomio on erittäin tärkeä. Kun ajattelemme Intiaa, niin siellä on varmasti ihmisoikeusongelmia, mutta myös, voisi sanoa, ekologisia ongelmia. Niin tässä kuin edellisessäkin päiväjärjestyksen kohdassa eli kohdassa 11), joka koskee Brasiliaa, myös ympäristöön liittyvät kysymykset olisivat varsin tärkeitä huomioon otettaviksi, kun Suomi tekee kansainvälisiä sopimuksia.

Haluan viitata vielä siihen, että varsin usein ympäristön tuhoaminen ja ihmisoikeuksien loukkaaminen liittyvät hyvin läheisesti toisiinsa. Ne kulkevat ikään kuin käsi kädessä, ja tämän huomioiminen Suomen ulkopolitiikassa ja sen kritisointi olisi tärkeää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 196/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 167/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 23/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali-ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa on ollut vallalla viime aikoina sellainen periaate, että kunnille annetaan lisää päätäntävaltaa itse päättää, miten asiansa hoitavat. Vapaakuntakokeiluissa annettiin jäsenkunnille oikeus ottaa esimerkiksi ympäristöterveydenhuolto kuntayhtymiltä jäsenkunnan omaksi toiminnaksi. Kun nyt laki vapaakuntakokeilusta päättyy, on kuitenkin syytä tarvittaessa saada jatkaa entistä menettelyä eräiden kuntien osalta ja sitten myös muiden kuntien osalta.

Totta kai kuntayhtymällä on suuremmat resurssit hoitaa ympäristöterveydenhuoltoa kuin yksittäisellä jäsenkunnalla, mutta vapaakuntakokeilu osoitti, että ympäristöterveydenhuolto voidaan järjestää myös jäsenkuntien toimesta, vaikka kunta onkin pienempi yksikkö kuin jäsenkunnat kokonaisuudessaan. On toki sanottu, että saasteet eivät tunne rajoja. Ne eivät tunne kuntienkaan rajoja eivätkä ne tunne myöskään kuntayhtymien rajoja, niin että sama on asia.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Tuohon ed. Ihamäen tärkeään ja osuvaan kommenttiin yhdyn. Hän omassa puheenvuorossaan alussa totesi, että kunnille on annettu hyvin pitkälle meneviä valtuuksia ja autonomiaa hoitaa sosiaali- ja terveyskysymyksiä, myös kansanterveyslain sisältämiä tehtäviä.

Haluaisin viitata tällä hetkellä maassa vallitsevaan tilanteeseen, johon myös valtiontilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota: siihen että kuntien asukkaiden oikeudet varsin usein tuntuvat jäävän taloudellisten ratkaisujen taakse eikä niitä huomioida. Tämä koskee myös kansanterveyslain alaisia toimintoja, ja valtiovallan vastuu, ei vain seuranta vaan myös tarvittaessa puuttuminen näihin asioihin, pitäisi palauttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan tilisäännön muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus 3/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

16) Lakialoite koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Lakialoite 110/1997 vp (Timo Ihamäki /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aloitteessa ehdotetaan, että terveystieto ja liikunta sisällytettäisiin lakisääteisiin oppiaineisiin. Aloite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Käsiteltävien peruskoulutus- ja lukiolakien keskeisin tavoite on riittävien tiedollisten valmiuksien antaminen jatko-opintojen ja myöhemmän elämän varalle. Ammattikoulutuslain keskeisin tavoite on antaa koulutuksessa olevalle riittävät ammatilliset valmiudet työtehtäviin nimetyille ammattialoille. Tiedolliset tavoitteet ovat perinteisiä ja kyseessä olevalle koulutukselle tyypillisiä yleistavoitteita. Laeissa mainitut kasvatukselliset tavoitteet ovat varsin yleisiä eivätkä velvoita koulua paneutumaan kasvatuksellisiin asioihin.

Koulutusta koskevissa lakiehdotuksissa on itse asiassa unohdettu täysin tiedollisten valmiuksien antaminen terveyden alueelta, koska lakiehdotuksiin ei ole sisällytetty terveystietoa tietoaineisiin kuuluvana oppiaineena. Kun ottaa huomioon, että väestön hyvän terveyden perusedellytys on, että ihmisillä on riittävät tiedolliset valmiudet terveydestä, siihen vaikuttavista tekijöistä, sairauksista ja niiden keskeisistä mekanismeista ja oireista, yleisistä lääkevaikutuksista, ehkäisystä jne., terveystiedon unohtaminen kummastuttaa. Mielestäni terveystieto on koulutuksen tärkeimpiä tietoaineita ja sen tulee näkyä koululaeissa.

Sen takia rinnakkaislakialoitteessa ehdotetaan, että terveystieto lisätään tietoaineena peruskoulutus-, lukio- ja ammattikoulutuslakien oppiaineluetteloihin. Terveystietoa koskeva ehdotukseni tarkoittaa, että terveystietoa tulee opettaa jokaisella koulutuksen tasolla sille ominaisessa laajuudessa. Tietomäärä karttuisi ja syvenisi oppivuosien kasvaessa.

Terveystiedon opetuksen tuloksena opetettavat voisivat oppia tietämään ja ymmärtämään esimerkiksi, mitä on masennus, mitä on väsymys, mitkä ovat särkylääkkeiden myönteiset ja kielteiset vaikutukset, mitkä ovat keskeisten kansantautien riskitekijät, mitä oireet viestivät ja mitä ovat ergonomiset oikeat työasennot jne. Kaikki edellä mainittu on tietoa, jota ihminen tarvitsee yhtä lailla jatkokoulutuksessaan ja työssään kuin arkipäivän elämässään. Terveystiedon vakiinnuttaminen lakisääteiseksi tietoaineeksi merkitsisi myös sitä, että ylioppilaskirjoituksissa reaaliaineiden kysymysryhmässä olisi myös terveystiedon kysymyssarja.

Terveystieto ei ole samaa kuin terveyskasvatus vaan oma tiedollinen oppiaineensa. Kouluideologiassa terveyskasvatus sisältyy useiden eri oppiaineiden opetukseen ja sen antamisesta vastaavat eri aineiden opettajat kukin omasta näkökulmastaan ja oman tietomääränsä ja harkintansa mukaan. Terveyskasvatus ei ole siten kenenkään vastuulla ja kuitenkin kaikkien vastuulla. On varmaa, että tällaisessa asetelmassa terveyskasvatus jää enemmän tai vähemmän sattumanvaraiseksi.

Terveystiedon oppiaine ei sulje terveyskasvatusta pois, vaan sitä tulee jatkaa entiseen tapaan kouluterveydenhoitajan tuottamana yleisenä oppilashuoltona ja eri oppiaineisiin integroituna kasvatuksena. Olen varma, että terveystiedon koulutusta saaneet ovat valmiimpia kantamaan vastuuta omasta terveydestään ja sen edistämisestä kuin kyseessä olevan opetuksen ulkopuolelle jääneet. Terveystiedon ja terveyskasvatuksen samaistaminen lienee keskeisin syy siihen, että terveystieto on poistettu tietoaineluettelosta.

Koululiikunnan tilanne lukioissa ja ammatillisissa kouluissa on nykyisin heikko. Liikuntatuntien määrä on vähäisin koko Euroopassa. Suomalaiset lapset ja nuoret liikkuvat vähän. 13—15-vuotiaiden poikien vapaa-ajan liikunta on vähäisintä koko Euroopassa, ja suuri osa lapsista ja nuorista on erittäin huonokuntoisia. Suomeen onkin muodostunut eriarvoinen lasten ja nuorten joukko, joka tulevaisuudessa kuormittaa entistä enemmän terveydenhuoltoa ja jonka toiminta- ja työkyky on heikko.

Liikunta on yksi ihmisen hyvän terveyden perusedellytys ja elementti. Jokaisen suomalaisen tulisi omaksua itselleen sopiva liikunnallinen elämäntapa. Kun luonnollinen arkiliikunta on nyky-yhteiskunnassamme jäänyt vähäiseksi, jää liikkuminen yhä useammin niin sanotun vapaa-ajan liikunnan varaan. Tällöin yksilön asennoitumisella liikunnan tärkeyteen ja itselleen sopivan liikunnallisen elämäntavan omaksumisella on ratkaiseva merkitys oman terveyden ja toiminta- ja työkyvyn kannalta.

Eri puolilta tulevat viestit kertovat koululaistemme, varusmiestemme ja väestömme huonosta fyysisestä kunnosta ja tarpeesta sisällyttää liikunta koulujen oppiaineluetteloon. Mielestäni kouluille on säädettävä velvollisuus opettaa liikuntaa ja auttaa oppilasta omaksumaan itselleen liikunnallinen elämäntapa ja mieleinen liikuntamuoto. Tämä onnistuu vain, jos peruskoulutukseen, lukio-opetukseen ja ammatilliseen koulutukseen sisällytetään lakisääteisesti liikunnan oppiaine.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ei tarvitse olla mikään koulutuksen asiantuntija, kun pystyy toteamaan, että tämä ed. Ihamäen allekirjoittama lakialoite terveystiedon ja liikunnan sisällyttämisestä lakisääteisiin oppiaineisiin on todella perusteltu. Tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää, että ihminen terveystiedon hankkimisella pystyy arvioimaan omaa itseään, ja se liittyy tietysti tietyllä tavalla myös terveyskasvatukseen, siis perustietojen hankkimiseen, mitä tämä aloite tarkoittaa.

Mitä tulee liikuntaan, olen ollut keskusteluissa sellaisten henkilöiden kanssa, jotka tietävät hyvin, minkälainen on suomalainen mies ja miksei nainenkin, kun hän astuu tänä päivänä suorittamaan asevelvollisuuttaan. Ensinnäkin kunto on tavattoman huono. Toisekseen ei ole mitään liikunnallisia valmiuksia. Vain 20 prosenttia suomalaisista varusmiehistä ainakin eräissä varuskunnissa pystyy auttavasti hiihtämään, ja hiihtopalvelupäivät ja -tunnit ovat kaikkein suurimpia pelon aiheita. Silloin ollaan lääkärin vastaanotolla melkein joka jeppe siinä vaiheessa, kun tällainen palvelus on edessä. Siis liikunnasta saatava kunto on suomalaisilla heikko ja myös liikunnalliset valmiudet heikot. Tässä on molemmissa asioissa ja erityisesti, jos katsotaan liikunnan puolelta vielä, puututtu sellaisiin asioihin, jotka ovat todella huomioon otettavia yhteiskunnassa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Pidän ed. Ihamäen aloitetta hyvänä ja perusteltuna. Aivan samasta aiheestahan on myös Lääkäriliitto tehnyt vetoomuksen, mikä muistaakseni oli hyvin saman sisältöinen kuin ed. Ihamäen aloite. Kun muutama vuosi sitten tutkittiin suomalaisten arvoja, kaikkein tärkeimmäksi tässä tutkimuksessa nousi juuri terveys, ja ajattelen kyllä, että tästä meille kaikille tärkeästä asiasta tulisi antaa kattavasti opetusta peruskoulujärjestelmässä.

Pidän myös perusteltuna sitä, että terveystiedon lisäksi koulun liikuntatuntien yhteydessä luontevasti annetaan terveyskasvatusta, mutta sitä kyllä pidän aika erikoisena ja merkillisenä tilanteena, jos terveystiedosta ja terveyskasvatuksesta järjestetään toisistaan erillisiä oppitunteja. Kyllä ne varmasti oppitunteina voitaisiin yhdistää.

Koululiikunta on Suomessa valitettavasti melko heikkoa kansainvälisesti vertaillen, ja mielestäni tulisi kyllä ottaa hyvin vakavasti nämä tiedot siitä, että koululaisten fyysinen kunto on selvästi laskenut viime aikoina, ja myös se tieto, että hiihtotaito on heikentynyt ja meillä on huomattava osa nuoria, jotka eivät osaa lainkaan hiihtää. Sen vuoksi mielestäni tällaisten seikkojen tulisi havahduttaa muovaamaan koululakeja ed. Ihamäen viitoittamaan suuntaan.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Räsäsen puheenvuoron johdosta haluan vain todeta, että en sanonut, että erikseen järjestetään terveystiedon ja terveyskasvatuksen oppiaineita. Sanoin vain, että ne ovat eri asioita ja sen takia voi olla, että myös terveystieto on jäänyt tästä lakiesityksestä pois.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihamäen aloite on erittäin hyvä, ja hän jo perusteluissa lääkärinä viittasi useampaankin kohtaan, minkä vuoksi me tarvitsemme tätä. Hän mainitsi väsymisen ja myös masennuksen. Väittäisin, että maailma alkaa olla kyllä valitettavasti sillä tavalla kallellaan, että pitäisi ikään kuin yleistietoon kuulua, että osaa erottaa väsymisen ja masennuksen toisistaan. Elämä on kehittymässä Suomessakin sellaiseen suuntaan, että ihmiset joutuvat ottamaan jatkuvasti enemmän ja enemmän vastuuta omasta terveydestään. Viittaan esimerkiksi siihen, että yhä enemmän saa lääkkeitä vapaasti kaupoista hankkia käyttöönsä, jolloin pitäisi olla tietty yleistieto siitä, miten lääkkeet vaikuttavat ihmisen terveyteen. Ongelmattomia lääkkeitähän ei olekaan, jos lääkkeistä todella puhutaan. Näin ollen tämäkin on eräs perustelu tälle esitykselle.

Jos ja kun kouluissa opetetaan tietoa avaruudesta ja tekniikoista hyvin laajasti, mutta ei tietoa ihmisen omasta biologiasta, käyttäytymisestä, fysiikasta ja kehonsa käyttäytymisestä, niin tämä on ilmeinen puute.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäen lakialoite on ilmeisesti ensimmäinen, joka on hal-

lituksen antamasta koulutusta koskevasta lainsäädännöstä poikkeava. Lakialoite on kuitenkin hyvin perusteltu. Mutta kun se esitetään näin varhaisessa vaiheessa, kun itse lakipaketti on valiokunnassa, eittämättä tulee ajatelleeksi, liittyykö tuohon vuosituhannen vaihteen suureen koulu-uudistukseen myös muita sellaisia puutteita, jotka eduskunnan tulisi huomioida.

Korostan sitä, että kyseessä on merkittävä koulu-uudistus, joka käsittää ikäryhmät aina varhaisnuoruudesta, eri kouluasteet mukaan lukien, aikuiskoulutukseen. On arvioitu, että näin mittavaa uudistusta ei ole suoritettu itsenäisen Suomen aikana. Peruskoulu-uudistus on merkitykseltään lähinnä verrattavissa tähän.

Kun tuohon verrattain raskaaseen lakikokonaisuuteen perehtyy, eittämättä havaitsee siinä heijastuvan tämän ajan joitakin muotivirtauksia. Eräs on se, että koulun tavoitteiden osalta korostetaan, jopa ylikorostetaan kasvatuksen ja koulutuksen kognitiivisia, tiedollisia osa-alueita. Niitä korostetaan sikäli mittavassa määrin, että muut tärkeät osa-alueet kuten ihmisen kokonaispersoonallisuuteen kuuluvat olemuksen piirteet, sosiaalinen, emotionaalinen ja fyysinen osa-alue jäävät aivan liian vähälle huomiolle myös tavoitetasolla.

Toisaalta ed. Ihamäen aloitteessa näkyy se, että lakiesityksessä, joka sinänsä on vankka ja perusteltu, tavoitetasolla on jätetty määrittelyt hieman pinnallisiksi ja liian ylimalkaisiksi. Ei riitä, että koulutuksen tavoitteena on tukea koulutusta, kuten todetaan, tai tukea kasvua hyväksi ihmiseksi. Tämän päivän yhteiskunnalliset ongelmat huomioon ottaen olisi toki odottanut, että lainsäätäjä määrittelisi myös hyvän ihmisen olemuksen. Nimenomaan siitä voidaan johtaa esimerkiksi se, että liikunnan merkitys on tärkeätä, ihmisen itsensä merkitys on tärkeätä, samoin terveyden tuntemus.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että sinänsä monin paikoin aivan erinomaisestakin lakipaketista puuttuu lukion tasolla paitsi liikunta ja terveystieto, myös psykologia. Haluaisin näiden kaikkien kolmen tärkeyttä korostaa, koska on se erikoista, jos vuosituhannen lopun eduskunta esimerkiksi sitten hyväksyy tämän lain ja ihmisen itsensä tuntemus, psykologia, puuttuu. Tiedän, että kaikki Suomen yliopistojen psykologian professorit ja apulaisprofessorit asiantuntijoina ovat vedonneet eduskuntaan esimerkiksi psykologian puolesta.

Tässä kuitenkin haluan tukea ed. Ihamäen aloitetta nimenomaan liikunnan ottamiseksi lukioon ja ammatillisiin oppilaitoksiin oppiaineeksi sekä myös terveystiedon ottamiseksi oppiaineluetteloon.

On lisäksi perusteltua vedota myös kansainvälisiin auktoriteetteihin. Ensimmäisen kerran liikunnan puolesta ihmisen hyvinvoinnin osatekijänä vetosi muun muassa Yhdysvaltojen terveysministeriö laatimiinsa laajoihin tutkimuksiin ja selvityksiin perustuen. Myös Maailman terveysjärjestö Who on ottanut kiistattoman, varauksettoman kannan liikunnan myönteisten vaikutusten puolesta. Sama koskee myös kansainvälisiä liikuntajärjestöjä, jotka ovat vedonneet, ja jopa Unescon kasvatustoiminnan asiantuntijat ovat vedonneet liikunnan pitämiseksi koulujen oppiaineissa, ja myös Unescon toimesta on julistettu liikunnan oikeuksien asiakirja.

Siksi, puhemies, tämä aloite on varmasti tervetullut ja toivon, että sitä käsitellään niin, että se voitaisiin viedä myös myönteiseen, hyväksyttyyn lopputulokseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihamäen aloite on monessakin mielessä tähän aikaan hyvin tarpeellinen ja hyvä, kun ajatellaan kokonaislakipakettia, joka hallituksen toimesta on tehty. Jollakin tavalla terveystiedon ja liikunnan sisällyttäminen pakettiin on ilmeisesti unohtunut. En tiedä, mihin se perustuu, mutta tänä päivänä päinvastoin on siihen enemmän tarvetta kuin entiseen aikaan.

Ennen lapset ja nuoret joutuivat luonnostaan liikkumaan enemmän jo koulumatkojen takia. Kulkuvälineitä oli harvemmassa ja muutenkin liikuttiin luontaisesti enemmän. Nyt on päinvastoin siirrytty löhöyhteiskuntaan. Se näkyy ylipainoisuutena ja kaikennäköisinä tuki- ja liikuntaelinsairauksina ja monina sellaisina ilmiöinä, jotka kuvastavat sitä, että aikuiset ja lapset liikkuvat vähemmän. Nyt tämän tyyppisen terveystiedon ja liikuntakasvatuksen pitäisi ehdottomasti olla kouluissa, ja sitä ajattelua tulisi vahvistaa.

Toivon mukaan valiokunta suhtautuu tähän asianmukaisesti. Olen kyllä käsittänyt, että eduskunnassa on hyvin laaja tahto tämän tyyppiseen ajatteluun, mitä ed. Ihamäki aloitteessaan esittää. Kun valiokunta aikanaan tuo saliin esityksen, niin toivon mukaan tämäkin on otettu mukaan.

Ed. I h a m ä k i : Puhemies! Ed. Olinin ansiokkaan puheenvuoron johdosta haluan vielä todeta, että Maailman terveysjärjestö määritte-

lee terveyden olevan psyykkinen, sosiaalisen ja fyysisen hyvinvoinnin tila. Hyvä terveystieto pitää nämä kaikki elementit sisällään.

Olen tyytyväinen aloitteeni saamaan vastaanottoon salissa ja toivon saman henkistä käsittelyä myös valiokunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

17) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain 1 ja 12 b §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 115/1997 vp (Päivi Räsänen /skl)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteeni liittyy jo tänään keskustelussa olleeseen aihepiiriin eli eläkevakuutusproblematiikkaan nimenomaan alle 23-vuotiaiden kohdalla. Esitän tässä, että sekä työnantajan että työntekijän eläkevakuutusmaksut poistettaisiin alle 23-vuotiailta. Tämä on se ajatus, jonka muun muassa ed. Elo toi sivumennen sanoen esiin keskustelun aikana aiemmin tänä iltana.

Elämme tilanteessa, jossa lähes joka neljäs nuori on edelleen vailla työtä. Tuoreimpien tilastojen mukaanhan kokonaistyöttömyys on kyllä lievästi laskenut, mutta nuorisotyöttömyys on pysynyt sitkeästi korkeana, Tilastokeskuksen mukaan 23,6 prosentissa. Tämä taso on aivan sama kuin vuosi sitten. Alle 25-vuotiaita nuoria on työttöminä tällä hetkellä noin 57 000. Pidän kyllä erittäin ongelmallisena sitä, että joka neljäs nuori joutuu kokemaan itsensä tarpeettomaksi ja on vaarassa jäädä pääsemättä työuransa alkuun vielä pitkään aikaan.

Juuri julkistetun nuorisobarometrin mukaan työttömien nuorten kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja luottamus poliittisia päätöksentekijöitä kohtaan on selvästi muita nuoria heikompaa. Työttömät nuoret kokevat ulkopuolisuutta muuhun yhteiskuntaan nähden, mitä pidän hyvin vakavana ilmiönä.

Nuorten työttömyys on mielestäni jossakin mielessä ongelmana vielä vakavampi kuin muiden ikäluokkien työttömyys. Jos työelämään kiinni pääseminen venyy kovin pitkälle, koko palkkatyökulttuurin omaksuminen voi tuntua myöhemmin vaikealta. Tästä voi seurata koko elämän kestävä sosiaalinen syrjäytyminen. Lisäksi nuoret törmäävät siihen ongelmaan, että koulutuksessa saatu ammattitaito monilla aloilla saattaa vanhentua yllättävänkin nopeasti ja nuori voi joutua sellaiseen tilanteeseen, jossa töitä ei saa ilman työkokemusta eikä työkokemusta saa ilman töitä.

Hallituksen työllisyysohjelma ja koulutusstrategia eivät valitettavasti ole purreet nuorisotyöttömyyteen juuri lainkaan. Hallitushan on käyttänyt lähinnä vain keppiä nuorisotyöttömyyden hoidoksi eli alle 25-vuotiailta ammattikouluttamattomilta nuorilta poistettiin oikeus työmarkkinatukeen. Sen tarkoituksena oli ohjata nuoret opiskelemaan ja opintotukijärjestelmän varaan. Tämä järjestelmä ei ole kuitenkaan toiminut. Se ei ole onnistunut niin sanotusti pakottamaan nuoria koulun penkille. Luulen, että pääasiallisin syy on nuoren huono motivaatio lähteä opiskelemaan, jos hän pitää erittäin epätodennäköisenä työllistymistään opintojen jälkeen. Keskiasteen oppilaitoksista on tullut runsaasti valituksia huonosti motivoituneista ja opintojaan keskeyttävistä opiskelijoista, jotka vaikeuttavat oppilaitosten toimintaa. Pelkällä työmarkkinatuen leikkaamisella ja pakkokouluttamisella ei tosiasiallisesta luoda yhtään todellista työpaikkaa. Lähinnä työttömyyttä voidaan parhaassa tapauksessa siirtää jonkin verran eteenpäin.

Sen vuoksi mielestäni nuorisotyöttömyyden nujertamiseksi pitäisi laatia aivan oma ohjelma. Nämä hallituksen käytössä olevat keinot eivät ole purreet. Tämä lakialoitteeni on lähtenyt siitä ajatuksesta, että kaikkein tärkeintä olisi tällaisessa mielestäni hätätilanteessa tehdä nuorten palkkaaminen kannattavaksi, ja parhaiten tähän voitaisiin puuttua puuttumalla suoraan työllistämisen kustannuksiin. Eli lakialoitteessani esitetään, että pakolliset eläkevakuutusmaksut poistettaisiin alle 23-vuotiailta sekä työntekijän että työnantajan osalta. Niin kuin tiedämme, tämä ei heikentäisi nuorten työntekijöiden eläke-etuuksia, koska eläkeprosentti ei kerry ennen 23. syntymäpäivää.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tänä iltana näyttää tulevan yleensä hyviä aloitteita. En tiedä, vaikuttaako se, että joulun läheisyys tekee

niin hempeäksi ajatuksiltaan, että kaikki menee läpi.

Ed. Räsäsen esiintuoma asia ja ehdotus on tietysti mielenkiintoinen. Yleisestihän on lähdetty siitä, että eläkekertymä ohjattaisiin alle 23-vuotiaisiin, siis koko työhistorian alueelle, ainakin aikaisemmin alkavaksi kuin nykyisin. Olen edelleenkin kyllä sitä mieltä, että eläkekertymän ulottaminen alle 23-vuotiaisiin pitkässä juoksussa tulee olemaan paras ratkaisu. Mutta ed. Räsäsen esittämä näkemys ja lakialoite on tietysti työllistämisen kannalta tietynlainen hyvinkin keltainen porkkana, joka saattaa jonkin verran auttaa tässä, mutta minun mielestäni se ei ole ratkaisu pidemmäksi tähtäimeksi, vaan kyllä eläkekertymä on siitä huolimatta ulotettava alle 23-vuotiaisiin. Tilapäisesti kyllä tällä saattaisi olla vaikutuksia, mutta se ei ole kyllä pysyvä ratkaisu tähän asiaan. Tämä on tällaista yhtäkkinäistä arviointia vähäisellä näkemyksellä ja kokemuksella tästä asiasta.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Kun eilen oli ensimmäisessä käsittelyssä pätkätöiden eläkelakiasia, että eläkekertymä saadaan alle kuukauden työsuhteista, niin silloin puheenvuorossani korostin sitä, että pitää nopeasti ryhtyä ponnistelemaan sen eteen, että myös alle 23-vuotiaiden työsuhteista alkaa kertyä eläkettä. Itse pidän erittäin tärkeänä, että eläkettä kertyy jo nuoresta iästä, kun työsuhteet muutenkin ovat pätkiä ja eläkekertymä pitkänkin työhistorian aikana saattaa jäädä hyvinkin heikoksi. Pidän sitä paljon tärkeämpänä asiana kuin ed. Räsäsen nyt esille ottamaa asiaa, että eläkemaksut työnantajalta ja työntekijöiltä poistettaisiin alle 23-vuotiaiden osalta.

Minä en oikein jaksa uskoa siihen, että ed. Räsäsen esittämällä mallilla olisi kovasti työllistävää merkitystä, koska kuitenkin aika paljon on tehty ratkaisuja, joilla nuorten työllistymistä on helpotettu. Muun muassa aikanaan alempia palkkoja ja muita on suosittu ja monien alojen työehtosopimuksissa on nuorille alkupalkat. Pidän kuitenkin ihmisten sosiaaliturvan kehittämisen kannalta parempana sitä, että pysymme nykyisessä järjestelmässä ja pyrimme muuttamaan sitä oikeudenmukaisempaan suuntaan myös alle 23-vuotiaiden osalta.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsäsen on esittänyt, että poistettaisiin maksut nuoremmalta porukalta, alle 23-vuotiailta. Silläkin tavalla me voimme tietysti asiaa lähestyä, perustella ihan nätisti joitakin asioita, mutta minä lähestyn tätä toisella tavalla. Niin kuin muutamaa asiaa aikaisemmin totesin, niin voisi tehdä niinkin, että maksuja lähdettäisiin keräämään heti ja myös eläke lähtisi kertymään heti alusta pitäen. Jos menee vaikka 15-vuotiaana töihin pysyvään työsuhteeseen, niin sitten kun on 40 vuotta tehnyt työtä, 55 vuotiaana olisi täysi eläke kasassa, jolloin olisi mahdollisuus jäädä eläkkeelle. Sehän tarkoittaisi sitä, kun uutta työtä ei kuitenkaan ei hirveästi ole, niin työhön pääsy mahdollistuisi myös nuorelle. Kun ihminen lähtisi aikaisemmin eläkkeelle, niin sijallehan tarvitaan joka tapauksessa ihminen töihin, jos ei häntä koneella korvata.

Tämä ajattelu taas lähtee semmoisesta mallista, että ihmisestä, joka tekee aktiivityötä, on 40 vuotta hyötyä yhteiskunnalle. Sen jälkeen eläkkeellä ollessaan voi tehdä vapaaehtoistyötä ja auttamistyötä, jota tarvitaan paljon jatkossakin ihan varmasti. Se voisi johtaa ihan yhtä hyvään lopputulokseen. Tosin tämä ed. Räsäsen malli voisi olla, niin kuin ed. Aittoniemi totesi, hetken ratkaisu. Mutta sinällään ei se työn sivukulu eläkemaksun muodossa niin iso ole, että en usko, että se on kuitenkaan kynnys palkata ihmistä töihin.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Jos meillä ei olisi tällaista nuorisotyöttömyystilannetta, mikä nyt tällä hetkellä vallitsee, niin pitäisin kyllä sinänsä oikeana sitä, että eläkkeet kertyisivät kaikesta tehdystä työstä. Tosin on muistettava se, että jo vuonna 94 keskimääräinen eläkeprosentti oli 58 eli hyvin lähellä tätä 60 prosentin tavoitetasoa. Eli ennen 23 vuotta tehdyt työt eivät välttämättä vaikuttaisi kuitenkaan hyvin suuren osan kohdalla varsinaiseen eläkkeen määrään.

Mutta on kuitenkin muistettava se, että nuorelle työttömälle eläkettä ei ainakaan kerry. Mielestäni tämä on kyllä tällä hetkellä suurin ongelma. Se on paljon suurempi ongelma kuin se, saavatko muutamat nuoret myöhemmin eläkeiässä muutaman markan enemmän tai vähemmän. Sen vuoksi pitäisi tässä ongelmallisessa tilanteessa, kun alle 23-vuotiaille ei kerry eläkettä, vaikka maksuja maksetaankin, korjata tilannetta tähän suuntaan, jonka esitin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

18) Lakialoite laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 121/1997 vp (Pentti Tiusanen /vas ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomen lainsäädännössä on kummallisuuksia, joita voisi sanoa vaikka reliikeiksi, jonkinlaisiksi muinaisjäännöksiksi, joita tupsahtaa aina silloin tällöin esiin, kun asioita käsitellään. Ympäristövaliokunnassa tuli asiantuntijakuulemisen yhteydessä esille, että todellakin tässä maassa nestekaasua käyttävät ajoneuvot joutuvat maksamaan 20-kertaisen niin sanotun lisäveron. Tämä tosiasia tuli Öljyalan Keskusliiton asiantuntijoiden toimesta tietoomme. He informoivat valiokuntaa, ja valiokunnan kaikki 17 jäsentä allekirjoittivatkin kirjallisen kysymyksen, johon saatu vastaus kertoi, että näin todella on ja että asialle voidaan ehkä joskus huomion kiinnittämisen vuoksi jotakin tehdä eli muuttaa lakia hallituksen toimesta. Kuitenkin siinä vaiheessa katsoimme pääosan valiokunnan jäsenistä ollessa paikalla, kaikki eivät siinä tilanteessa valitettavasti paikalla olleet, että asiasta olisi paikallaan tehdä myös lakialoite, ja se on nyt käsittelyssä.

Nykyinen laki moottoriajoneuvoverosta siis suosii sellaista liikennettä, joka käyttää dieselpolttoainetta. Tämän tilanteen syntytausta ainakin osittain lienee sellainen, että on haluttu tukea jalostusteollisuutta, joka jalostaa maaöljyä polttonesteeksi. Tästä tilanteesta siis haluavat käytännössä kaikki päästä nykyaikana pois.

Dieselpolttoaineen käyttö ajoneuvoliikenteessä on nykytiedon valossa ongelmallista nimenomaan niin kutsuttujen pienhiukkasten lisääntymisen vuoksi. Kaupunkikeskustoissa nimenomaan nämä pienhiukkaset ovat ongelman lähtökohta, joka altistaa ihmiset sekä syöpävaarallisille kemikaaleille että myös muille ennen muuta sydämen ja keuhkojen terveyttä vaarantaville muutoksille. Pienhiukkasistahan tässä salissa on puhuttu paljon aina silloin, kun puhutaan energiasta ja energian tuottamisesta.

Liikenteen hiukkaspäästöjen vähentäminen olisi tehokasta nimenomaan niin, että siirryttäisiin vaikkapa nestekaasukäyttöisten linja-autojen käyttöön dieselajoneuvojen sijasta. Eräs este sille, että näin ei ole tapahtunut, on mainittu nestekaasun 20-kertainen vero niin kutsuttuun normaalipolttoaineeseen verrattuna.

Nestekaasuajoneuvojen kehittäminen, niiden markkinointi ja myynti on myös asia, joka vaatii tämän lain muuttamista. On selvää, että jos ei ole toimivia kotimarkkinoita, on toki vaikeata kehittää teknologiaa ja tuotantoa vain vientiin tukeutumalla.

Arvoisa puhemies! Asia on menossa nyt siis valiokuntakäsittelyyn, ja toivon, että valiokunta työssään ottaa lakialoitteen huomioon, vaikka siihen ei ole kerätty 19 allekirjoittajan lisäksi enempää nimiä. Asia sinänsä on niin, voisinko sanoa hassu, että meillä tällainen lainkohta on. Siinä on sinänsä jo, kun asiaan hiukan perehtyy, varsin paljon perusteita vanhan lakikäytännön poistamiseksi.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Ed. Tiusasen lakialoite on erittäin tervetullut ja tärkeä. On todella aika kummallista, että nestekaasukäyttöisten bussien verotus on 20-kertainen suhteessa dieselkäyttöisiin ajoneuvoihin. Kun me tästä saimme, niin kuin ed. Tiusanen mainitsi, ympäristövaliokunnassa toisten asioiden yhteydessä varsin hyvää tietoa, se meitä aika paljon hämmästytti.

Kun koko maailmassa ja ennen muuta vaikka meidän rakkaassa Euroopassamme, kaikissa suurissa kaupungeissa vallankin kamppaillaan ilmastovaikeuksien kanssa, kaupunkien erittäin epäterveellisen ilman kanssa, niin uskoisin, että Suomi voisi olla edelläkävijänä hyvän esimerkin näyttäjänä. Kun luopuisimme tuosta verosta, niin se antaisi mahdollisuuden edesauttaa dieselbussien muuntamista kaasukäyttöisiksi ja uusien kaasubussien kehittämistä ja avaisi varmasti tätä kautta markkinoita myös laajasti Eurooppaan ja muualle maailmaan. Ympäristökysymykset ja myöskin mahdolliset työllisyyskysymykset ovat tässä asiassa hyvin tärkeitä.

Olen myös yksi aloitteen allekirjoittaja ja rohkenen toivoa, että kaikesta huolimatta, vaikka siihen ei nyt satakaupalla nimiä olekaan kerätty, se etenisi myönteisesti.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät paikallaolijat, myöskin lehtereillä! Lämpimästi kannatan tätä lakialoitetta. Siitä huolimatta en voi olla tuomatta muutamia realismin sanelemia näkökohtia näistä perusteluista, jotka valitettavasti ovat täysin pielessä. Se ei vaikuta tähän

lopputulokseen, toivon, että tämä lakiesitys kuitenkin menee kohti hyvää tulevaisuutta.

Haluan kuitenkin todeta sen, kun perusteluissa todetaan, että dieseliä suositaan, koska jne. kotimaisen polttoaineen suosimiseksi, ja ed. Tiusanen täällä totesi, että tästä haluavat kaikki päästä pois, että dieselmoottori on maailman ylivoimaisesti eniten käytetty työmoottori yhä tänä päivänä. Sen suosio ei suinkaan perustu öljynjalostuksen suosimishaluun, ei Suomessa eikä missään muualla, vaan siihen kylmään tosiasiaan, että dieselin hyötysuhde on täysin ylivoimainen. Tarkoittaa sitä, että mikään muu moottori ei pysty ottamaan ulos samaa energiamäärää, samaa työmäärää polttoaineeseen talletetusta energiasta. Sen hukkaenergia on kaikista pienin. Samalla se on kaikista vahvin tunnetuista moottoriratkaisuista, kaikista pitkäikäisin, joten tässä ei ole ollenkaan kysymys siitä, mikä on Suomessa tilanne, vaan tämä on yleismaailmallinen tosiasia. Se, että sen palaminen on kaikista täydellisintä, tarkoittaa myöskin, että poltettua polttoainelitraa kohti tulee periaatteessa kaikista vähiten päästöjä. Niiden haitallisuudesta voidaan tietysti vielä keskustella erikseen.

Edelleen perusteluissa todetaan, että diesel on ilmansaasteiden keskeinen lähde. Tässä todellakin nyt liikutaan 15 vuotta sitten olleessa kehitystilanteessa. Tänä päivänä dieselmoottori on jopa puhtaampi kuin bensiinimoottori johtuen siitä, että siinä käytetään nykyään hiukkasloukkua, katalysaattoria. Myöskään niin puhtaita dieselpolttoaineita kuin Suomessa ja Ruotsissa ei ole missään muualla Euroopassa. Auto-oil-ohjelma, joka pyrkii asettamaan uusia standardeja polttoaineiden puhtaudelle, EU:ssa on kaukana kaukana perässä siitä tilanteesta, missä Suomen polttoaineet jo ovat tänä päivänä, samoin Ruotsin; todettakoon, että Ruotsissa on vielä kovemmat esimerkiksi rikkipitoisuusvaatimukset kuin Suomessa dieselpolttoaineen osalta.

Tässä todetaan, että dieselin ilmansaasteiden keskeinen tekijä ilmenee pienhiukkasten lisääntymisenä hengitysilmassa. Dieselissä ei käytännöllisesti katsoen enää hiukkasloukkujen jälkeen ja uusien puhtaiden dieselpalamisen keksintöjen myötä ole minkäänlaista hiukkaspäästöä. Se on kerta kaikkiaan väärä käsitys. Meidän haitalliset hiukkaspäästömme tulevat teollisuudesta ja siitä, että liikenneverotus on meillä täysin pielessä. Se johtaa siihen, että meillä Suomessa on kaikkein vanhin autokanta, romutusikä yli 16 vuotta tällä hetkellä, ja katalysaattorikanta henkilöautokannassa vain 22 prosenttia, se on katastrofi, mutta liikenneverotuksessa on vika. Tässähän kyllä, aivan oikein, puututaan siihen liikenneverotukseen.

Edelleen todetaan, että hiukkaspäästöjen vähentämiseen ei ole muuta tehokasta keinoa kuin dieselajoneuvojen käytön vähentäminen. Tämä on valitettavasti täysin pielessä. Hiukkaspäästöjen suurin lähde meillä on hiekoitushiekka, ylivoimaisesti, hiekoitushiekka Helsingin keskustassa kaksin- jopa kolminkertaisesti ylittää sallitun määrän pahimmillaan. Tätä hiekoitushiekkaa meillä valitettavasti esiintyy myöskin kesäisin jopa asfalttiteillä, sille ei mahda mitään.

Myöskin teollisuus on edelleen hiukkaslähteenä kaikkein pahin, paljon pahempi kuin liikenne ja dieselmoottorit, siitä huolimatta että meidän dieselmoottorikantamme on valitettavan vanha, siinä on valitettavan pieni osuus uusia, nykyaikaisia vähäpäästöisiä dieseleitä.

Tässä ajetaan nestekaasua esille. Todettakoon, että nestekaasu ei valitettavasti ole ratkaisu mihinkään liikenteen ongelmaan. Se on mielekäs kaupunkikeskustoissa, ja sellaisia keskustoja, jossa nestekaasua on tavallaan mielekästä käyttää, on vain Helsingissä. Meillä on ainoastaan Helsinki sellainen rakenteeltaan, että nestekaasu on hyvä siellä. Mutta kaikkialla muualla, jos linja-autoihin yleensä pyydetään nestekaasua, sehän on mahdottoman epätaloudellinen ratkaisu. Sen hyöty—paino-suhde on erittäin huono, siinä on erittäin raskaat rakennelmat, jolloin auton kantavuudeksi jää hyvin pieni osuus enää. Tämähän on keskeinen ongelma koko auton teknologiassa nestekaasun osalta.

Kun nestekaasua ajetaan osaratkaisuksi, se on samanarvoinen kuin alkoholi-, metanoliratkaisut. Olin vuonna 1982 tutustumassa Brasilian alkoholinpolttoaineratkaisuun, ja silloin siellä oli jo 15 vuoden kokemus alkoholista, metanolista. Siitä luovuttiin, koska sillä ei ole mitään merkitystä, vaikka maa on täynnä sokeriruokoa, jota saa hyvin halvalla.

Samoin sähköauto, sellaisena kuin me tunnemme sen, on ohi. Sillä on hyvin rajoitettu, pieni käyttöalue, suurin piirtein kuin nestekaasulla kaupunkikeskustoissa, mutta sen elinkaarienergia on paljon suurempi kuin mitä se pystyy antamaan hyötyä päätöissä. Energian tuhlaus on valtava, ennen kuin saadaan se sähkömoottori syntymään.

Sama koskee biopolttoaineita, joita usein väläytellään osaratkaisuina, mutta ne eivät ole tarjonneet mitään mielekästä ratkaisua polttoaineena.

Minä olisin ollut hyvin iloinen, jos tässä olisi tuotu esille ne ainoat tulevaisuuden ratkaisulähteet, joita autoteollisuus tänä päivänä tuntee. Se on ei aurinkokenno, vaan — niin kuin tiedätte taskulaskimistakin, että ei voida puhua enää auringon tarpeesta, vaan valo riittää — valokennoenergia. Se on yksi ratkaisu, jota tutkitaan. Hybridimoottori on yksi. Sitten polttokenno on kaikkien autonvalmistajien yhteinen mielipide. Siinä piilee todellinen ratkaisu tulevaisuudessa.

Tässä todetaan myös, että nestekaasu avaa uusia markkinoita Suomen teknologialle. Voi että kun avaisikin! Mutta kun ei näin ole. Wienin kaupunki on vaatinut jo 25 vuotta nestekaasuautoja, joita Man on rakentanut varta vasten sille. Man on kehittänyt nestekaasumoottoria vuosisadan alusta, jopa sitä aikaisemmin jo aloittanut, mutta se on luopunut, vuonna 68—69 Man luopui nestekaasumoottorin jatkokehittämisestä tarkoituksenmukaisena ja tavoitteellisena kehitysprojektina.

Nestekaasuautojahan on Saksassa. Niitä on myös takseissa aika paljon Hollannissa, Belgiassa ja Japanissa, mutta nestekaasulla on samat heikkoudet, joita tässä on jo käsitelty. Paino—hyöty-suhde on erittäin huono.

Hybridi- ja polttokenno-, vetyautossa, energia saadaan vedestä ja ilmasta, sensaatiomaista! Energialähde on rajaton. Siinä on todella tulevaisuutta, jos halutaan lähteä saasteettoman auton perään. Todella koko maailman autoteollisuus on nyt keskittynyt tämän kehittämiseen.

Nyt valitettavasti minä puhun kahden ja puolen vuoden takaisen tiedon perusteella. Silloin kun tulin tänne, minulle kävi kuten useimmille meistä varmasti käy, eli minulta katosi realistinen, läheinen ote siihen alaan, josta periaatteessa moni on lähtöisin, ainakin minä. Edelleen olen kansainvälisen Truck of the Year Juryn, Van of the Year Juryn ja myös Bus and Coach of the Year Juryn suomalainen jäsen ja saan kaikki viimeiset tiedot autoteknologiasta, mutta en pysy sillä tavalla mukana. Minä uskon, että polttokennomoottorin edistys on harpannut huimasti eteenpäin. Tiedän, että nestekaasuteknologia ei ole mennyt eteenpäin, vaan se rakentuu vanhalle tiedolle, vanhalle pohjalle.

Todella toivon, että tämä lakialoite saa hyvän vastaanoton, koska olisi jo aika järkevöittää meidän liikenneverotustamme, mutta tämän perusteet ovat pielessä, ja toivoisin, että muitakin ratkaisuja huomioitaisiin silloin, kun lähdetään ajamaan etuja polttoaineille ja moottoriratkaisuille meidän julkisessa liikenteessämme.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Bremer varmasti on alan asiantuntija, ja hänen hyvin syvälliseen puheenvuoroonsa tulevaisuudesta yhdyn täysin. Totean tässä, että lakialoite on tehty erään yksityiskohdan, vääryyden poistamiseksi, joka on 20-kertainen vero nestekaasukäyttöisille ajoneuvoille.

Dieselmoottoriratkaisu sellaisenaan on varmasti sellainen kuin ed. Bremer toteaa, että se on taloudellinen, kestävä ja hyötysuhde hyvä jne. Perustelun sisältö ei ole tehty dieselmoottoria vastaan sen teknisen käytön huomioiden, vaan nimenomaan se huomioiden, että dieselpolttoaine todellakin tuottaa PM2,5-pienhiukkaisia, jotka ovat mikrohiukkasia. Eivät siis PM10-hiukkasia, jotka ovat ed. Bremerin mainitsemia hiekkapölyhiukkasia, joita me myös paljaalla silmällä voimme havaita. On kysymys siis pienemmistä hiukkasista, ja ne syntyvät nimenomaan kaasuista myöhemmin, typpioksideista, rikkioksideista fotokemiallisessa reaktiossa, ja niitä hengitettäessä tulevat suurimmat ongelmat. Nämä ovat samoja ongelma-asioita, mistä puhuimme täällä raskaan energiatuotannon ongelmien yhteydessä. Mutta tämä on siis lähtökohta.

Totean, että myös Helsingissä Helsingin liikennelaitos on siirtymässä kaasukantaan, mikä on positiivinen asia helsinkiläisten keuhkojen ja terveyden kannalta.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Kun ed. Bremer aloitti puheenvuoronsa, niin tuli se kuva, että hän kohteliaasti korjaa pari kohtaa tässä erinomaisessa aloitteessa. Hän on nyt puheenvuoronsa lopettanut, ja ed. Tiusasen aloitteesta ei ole jäänyt kiveä kiven päälle.

En minäkään mitenkään usko näihin nestekaasuhommiin. Yhden kerran olen ollut Wienissä Itävallassa vuonna 78 nestekaasukäyttöisen auton kyydissä. Kuljettaja oli umpikännissä. Ne ovat kokemukseni, mutta se on taas toinen asia.

Mutta mitä tulee ed. Bremerin näkemyksiin dieselautoista, niin kyllä minä hiukan ihmettelen. On vähän saman näköisiä mielipiteitä, kun oli aikaisemmin meriturvallisuudesta kontra ilmaturvallisuus. Jokainen tietää, että dieselautot saastuttavat suhteellisen paljon. Ei siinä mitään muuta tarvitse, kun katsotte raskaasti kuormitetun dieselauton pöllähdyksiä, mitä sieltä tulee. Ei se mitään näköharhaa ole. Kyllä se täyttä saastetta on, mitä sieltä tulee, eikä siinä mitään hiekkapölyä tarvita.

Ed. Bremerillä on todella erinomainen taito kääntää musta valkoiseksi ja valkoinen mustak-

si. Hän on älykäs ihminen ja hieno kansanedustaja, mutta tätä taitoa minä oikeastaan ihailen, mitä hän aina silloin tällöin käyttelee.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanenkin varmasti tietää hyvin, että myös hiekkapölyssä on PM0,5-hiukkasia ja vielä hienompijakoisia hiukkasia, jotka menevät keuhkorakkuloista suoraan verenkiertoon. Ne ovat erittäin vaarallisia. En halua kiistää sitä, etteikö kemiallinen koostumus hiukkasissa voisi aiheuttaa vielä suurempia vahinkoja, mutta en lähtisi aliarvioimaan liioin hiekkahiukkasia. Tämä on turhaa keskustelua itse asiassa.

Sen sijaan ei ole turha vastustaa ed. Aittoniemeä, kun hän on kaikkien alojen asiantuntija siitä huolimatta, että istuu kaikkein eniten täällä ja etääntyy kaikkein eniten ulkomaailmasta. Diesel saastuttaa ja pöllähtää, ed. Aittoniemi. Se on juuri sitä vanhaa dieseliä, jonka ei enää pitäisi olla tuolla liikenteessä vaan joka meidän pitäisi verolainsäädännöllä poistaa ja saada uusiutumaan. Tämän päivän diesel on aivan eri asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 130/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 14/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 34/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojasta kiinteistönvälityksessä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 181/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 29/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 193/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 30/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen